

2. B. V.

DISSERTATIO ACADEMICA

De

CONSENSU
SPONSALITIO,

Quam

*Suffragante Amplissima Facultate Philosophica
in Regia Academia ABOENSI*

PRÆSIDE

VIRO Amplissimo atque Celeberrimo

Mag. HENRICO HASSEL,

Eloquent. Professore Reg. & Ord.

Ad publicum examen modeste defert

ABRAHAM GAB. THAUVONIUS

OSTROBOTNIENSIS

Die 29. Maij. A. MDCCXXXIV.

loco & horis consvetis.

ABOÆ, Excud. Joh. Kiämpe Reg. Acad. Typ.

Nobilissime atque Consultissime Domine

D. N. GEORGI MALM,

Regii Regnique Judicii, quod Aboæ est, Adfessor
Gravissime,
Patrone incomparabilis.

Plura sunt & majora, que in me contulisti beneficia, quam, ut illis pro merito deprædicandis, mea sufficiat tenuitas. Quo enim tempore mihi commissi erant Nobilissimi Tui filii, literis moribusque formandi, non tantum benignissimum Patronum, sed potius indulgentissimum parentem Te præstitisti. Neque exinde Tua erga me benevolentia decrevit. Res quippe meas nutantes, consilio & opera sustinuisti. Quoniam igitur alio iudicio pium ac venerandum animam testari non valeam; hæc studiorum primitias ad Te, ceu Numen quoddam tutelare foro, humillime rogans, auctorem solito favore amplecti digneris.

Nobilissimi Nominis Tui.

humillimus cultor

Abraham Gab. Thauvonius.

Admodum Reverendo atque Praclarissimo VIRO

Dn. Mag. CLAUDIO HEDMAN,
Civita is Wasensis, ut & Ecclesiarum, quæ Deo
in Mustasari & Qwesloy colliguntur, Pastori fide-
lissimo, adjacentis districtus Præposito Dignissimo,
Scholæque ibidem Trivialis Ephoro
adcuratissimo.

Admodum Reverendo atque Praclarissimo VIRO

Dn. Mag. ANDREÆ KIEMMER,
G Carlebyensium Pastori & Præposito
gravissimo.

plurimum Reverendo atque Clarissimo VIRO

**Dn. Mag. HENRICO JOHANNI
CARLBORG,**
Ecclesiarum, quæ Deo in Nerpis colliguntur Pasto-
ri Vigilantissimo,

Consultissimo VIRO
Dn. ANIPHÆ PARMENT,
Civitatis Christinæ Consuli Dexterrimo.

Consultissimo VIRO
Dn. MARTINO POLVIANDER,
Vicario Judicii Territorialis Dexterrimo.

Speſtatissimo VIRO
Dn. JOHANNI BLAD,
Conſiliario & Mercatori Waſenſi
Prudentissimo.

Patroni atque Fauto-

*V*obis, Patroni atque Fautores estimatissimi, leves has
beneficia, quæ abunde in me collocastis, gratum te-
benigno vultu, excipiatis, & quam hactenus mihi exhibui-

Admod. Plur. Rev.
Nominum

Obſer-
Abraham Gab.

Consultissimo VIRO
Dn. JOHANNI WESTRING,
Civitatis G-Carleby Consuli Dexterrimo!

Per quam Reverendo atque Clarissimo VIRO
Dno. JOHANNI HORTELIO,
Primario Ecclesiæ Fennicæ Choralī laudatissimo.

Spectatissimo VIRO
Dn. DANJELI KIEMPE,
Senatori & Mercatori Neo-Carlebyensium
Prudentissimo.

res optimi, æstumatissimi.

*cogitationes de sponsalibus dicatas volui, ut animum ob
stare. Quod itaque offero interpretamentum reverentiæ,
stis benevolentiam in posterum continuetis!*

Consult. Spect.
Vestrorum.

vantissimas
Thauvonius.

CONSPECTUS.

- §. I. Necessitatem connubiarum in societate humana demonstrat.
- §. II. Pacta sponsalitia Conjugium antecedere debere probat.
- §. III. Sponsaliorum definitionem tradit.
- §. IV. Errorem Papisticum de Conjugio inter sacramenta habendo examinat.
- §. V. In personis sponsalia inituris habilitatem physicam requirit.
- §. VI. In iisdem habilitatem moralem exigit.
- §. VII. Signa externa consensum sponsalitiū declarantia proponit.
- §. VIII. Consensum sponsalitiū a coactione vindicat.
- §. IX. Illam a dolo immunem exhibet.
- §. X. Ab eodem ignorantiam & errorem removet.
- §. XI. Consensum Parentum circa sponsalia postulat.
- §. XII. De Conditionibus sponsaliorum agit.
- §. XIII. Sponsalia impuberum expendit.

§. I.

Homines natura destinatos esse ad genus propagandum indubie constat. Inducant hoc membra apte fabricata ad id muneris obeundum. Idem matua sexuum ad se invicem propensio evincit. Hanc insuper veritatem illustrat eximius ille amor, quo parentes & matres præcipue sobolem amplectuntur. Sed hæc omnia reperiuntur in brutis etiam animalibus. Animadvertit præterea homo necessitatem moriendi sibi incumbere; unde nisi in locum abeuntium nova succederet progenies, & senio confectos misera exciperet conditio, & mundus demum præstantissimo incola orbaretur. Hinc facile colligit se non minus prudentiæ legibus, quam

A quam

quam ipso Juris Naturalis dictamine obligari ad nobile genus, ab interitu vindicandum. Verum has quoque partes exsequeretur Venus licentior, & nullis connubiorum legibus adstricta. Quare nondum aperuimus fontes, unde sanctior illa inter marem & foeminam consociatio sit derivanda. Indolem itaque sortis humanæ ulterius consideremus. Cetera animalia fetus enituntur, qui simul ac in lucem prodierunt, vel ipsi ad matrum se ubera applicant, vel escam ab illis oblatam hianti ore excipiunt, & post breve temporis intervallum, illarum non indigent cura. Ast homo circa prima vitæ initia, illis longe imbecillior operosam exigit aliorum curam, ut ab infirmitate sibi congenita eluctetur. Quanto insuper labore opus est, ut scientias & artes percipiat, quibus idoneum societatis membrum evadat? Hæc autem in liberos officia tanti sunt ponderis, ut sola matrum industria illis parum sufficiat. Optime hoc absolvitur negotium, ubi qui in generanda prole corpora sociarunt, in eadem educanda, & animos & consilia & operam jungant. Quis vero istam age-

ret

ret curam sobolis, quam suam esse non crederet? Vir igitur si hoc subeat onus, de thori socia sibi prospiciet, quæ non alii præter ipsam corporis usuram concedat. De cætero, ut homines communi inclinatione, illos, qui ex se descendant singulari benevolentia prosequuntur, eorumque rem quam lautissimam esse cupiunt; ita bona a se relicta vita functis, ad illos derivari exoptant. Quinam autem jure natiuitatis sui hæredes sint, non aliter constare potest, quam si certa ex conjugæ fuerint prognati. Huc pertinet etiam, quod suum in posteris nomen perennari desiderent. Neque id expectare licet extra thorum unius fidei consecratum. Hæc sunt principia, ex quibus originem matrimonii repetere decet; Unde sequitur in societate humana instituta esse connubia, non ob solam generis propagationem, sed juxta ut soboles honeste instituatur, familiarum discrimina obseruentur, & certæ sint hæreditates.

§. II.

ET si Jus Naturale genus humanum obliget ad

vitam conjugalem; hoc tamen non ita est accipiendum, ac si eam ob causam cuilibet cum qualibet, & vice versa ex solo alterius partis arbitrio matrimonium inire liceret. Repugnat hoc hominum naturæ, in qua tam variantes instinctus etiam hac in re cernimus, ut quam alter personam vel parum diligit, vel omnino aversatur, ad eam amandum impetu quodam, & vi sibi nonnunquam ignota feratur alter. Imo quidam adeo dispari sunt ingenio, ut facilius sit contraria mundi elementa ad concordiam, revocare, quam illos unanimes reddere. Sæpe quoque insignis nostra felicitas in eo est posita, quod hanc potius, quam illam conjugem accipiamus. Unde liquet conjugium præsupponere antecedentes inter marem & feminam conventiones. Hæ ex ritu stipulationis & sponsionis Romanis usitato sponsalia sunt dictæ, de quibus in præsentem agere constituimus.

§. III. **Q**uemadmodum non aliunde facilius errores existere possunt, quam ubi illud ipsum, de quo agendum est, non distincte proponi

ponitur, & ab aliis eidem affinibus limitatur; Ita hæc cautela circa materiam substratam, vel ideo maxime necessaria videtur, quod ejus neglectus hic infinitas quæstiones & plurimas peperit absurda. Per sponsalia itaque limo jam non intelligimus tractatus illos, quæ conventiones de secuturo matrimonio antecedunt; neque 2:do ritus circa pacta sponsalitia adhiberi solitos; neque 3:tio stipulationes illas, quibus sponsus & sponsa matrimonium jam inituri mutuam fidem obstringunt, quippe quæ ad solennia conjugii spectent. Sed nos hoc loco designatum volumus ipsum pactum inter marem & feminam de futuro conjugio, & quod ab hoc seu complemento suo, aliquo temporis intervallo distinguitur; idque sine discrimine an fuerit purum seu conditionatum. Sponsalia a matrimonio probe sunt discernenda. Neque hoc adeo difficile est, modo jura diversa horum, foederum consideremus. Palmarium æstimamus, quod matrimonium includit jus conjugum in corpora. Et ubi enim id non datur, inter hos nondum existit conjugium. Neque

spon-

sponsalia jus corporum admittunt, quod si accesserit, in verum abeunt conjugium, siquidem aliunde non intervenerit impedimentum. Cetera jam prætereo jura, cum singulis harum conventionum conjuncta, quæ & ratio indicat, & leges passim exprimunt civiles.

§. IV.

NE quid impedimenti nobis obveniat in sequentibus, ex persuasionibus illis falsis, quæ circa præsens negotium diu mundum fascinarunt, hæc primum sunt removendæ. Inter alios errores Papisticos non certe levissimus erat, quod matrimonium in numerum sacramentorum referrent. Ex hoc fundamento causæ matrimoniales ad forum Ecclesiasticum in totum & solidum devenerunt. Inde quoque factum est, quod principiis rationis exclusis, solum Papæ arbitrium omne hic tulerit punctum. Erroneum hoc dogma nostrates Theologi solis de refutarunt. Argumenta eorum huc præcipue tendunt, quod in omni sacramento proprie sic dicto, requiratur elementum aliquod
vili.

visibile quo gratia invisibilis conferatur. Atq; iidem
 subsumunt nullam existere promissionem Divinam
 de gratia aliqua cœlesti per matrimonium tanquã
 causam sacramentalem largienda, ergo concludunt
 matrimonium non esse sacramentum. Quæ pro
 sententiã contraria proferuntur, ficulnea sunt
 argumenta. Eadem benedictio, quæ datur pro
 topoplastis Gen. I. v. 28. antea concessa fuit a
 liis animalibus, & quidem totidem fere verbis
 v. 22. Neque aliquid probatur ex illa phrasi,
 quod futuri essent in carnem unam v. 24. Nam
 hæc copulam carnalem designat. I. Cor. VI.
 v. 16. Matrimonium non temere solvendum
 esse docuit Christus ex prima institutione. Matth.
 XIX. v. 4. 5. 6. Sed hoc præceptum natura
 etiam constat. Ejuscemodi enim divortia, qua
 lia probarunt Pharisei, finem conjugii destru
 unt. Unde licet apud Romanos legibus quidem
 vetitum non esset, uxores pro arbitrio dimit
 tere, inter inhonesta tamen & turpia æstima
 batur Conf. Grotii comment. in h. l. Neque
 infrequens erat Phrasæis fovere opiniones justit
 iæ naturali aperte contrarias. Conf. Matth. XV.

v. §. 6. & Marc. VII. v. II. Neque pro altera parte quidquam inde probatur, quod per matrimonium propagetur Ecclesia. Verbum enim Dei, Baptismus & s. Coena, virtutem habent spirituales plantandi & conservandi Ecclesiam. Per matrimonium autem homines nascuntur caro de carne, idque naturali modo. Conf. Psalm. LI: v. 17. Quidē si conjugium hanc ob causam foret res spiritualis, ipsa copula, quæ ad hunc finem immediate dirigitur, priori jure spiritualis diceretur, quod tamen nemo facile admittit, nisi in sensu physico. Inepte etiam citatur locus apud Paulum Eph. V. v. 22; ubi non de conjugio prædicatur, quod sit mysterium, verum de unione inter Christum & Ecclesiam. Invocatio Nominis Divini circa matrimonium adhibenda nobis minime adversatur. Hæc enim circa qualibet Christianorum negotia necessaria est. Conf. Coll. IV. v. 17. Neque benedictio sacerdotalis novam conjugio indolem addit. Nam illa caret mandato Divino & longo tempore in Ecclesia non erat usitata, jam vero libe.

libere recepta, ut ritus quidam boni ordinis causa
retinetur. Dari leges Divinas, quæ de matrimonio
præcipiunt, quis ignorat? Num vero eapropter
conjugium in sacramentum vel aliquid sa-
cramento analogon transformabitur? Fatemur
cum Paulo legem esse spiritualem Rom. cap.
VII v. 14; sed omnia ejus objecta non ideo
evadunt spiritualia; quod nemo sine crassa qua-
dam absurditate assereret.

§. V.

Postquam evicimus, neque matrimonium,
nedum sponsalia aliquid continere sacramen-
tale, ad institutum quo cœpimus tramite re-
grediamur, doctrinam de sponsalibus ex Juris Na-
turalis fontibus explicaturi. Neque leges Divinas
præteribimus, præsertim ubi exigunt, quod ratio
sola hic demonstrare non valet. Et quoniam
sponsalia inter pacta retulimus, quod de hisce
tradit Jus Naturæ, fundamentum erit, quo no-
stra nitetur disquisitio. In pactis vero Persona-
rum, qui illa inibunt,abilitas imprimis venit
consideranda, quæ etiam in sponsalibus observa-
ri meretur, & quidem priori loco physica. Spon-

falia spectant futurum Matrimonium, hoc autem propagationem sobolis intendit, ceu antea diximus, ergo qui vitio naturali ad generandum sunt inepti, inter hos conjugium locum habere non potest, & per consequens neque sponsalia. Virginea matrimonia in se sunt nulla. Fines etenim, quos verum conjugium sibi propositos habet, hic exulant omnino. Neque in Republica recte instituta ejuscemodi societates admitti debent. Quod senibus & vetulis effoëtis hæc licentia concedatur, ex particulari indulgentia legum derivant.

§. VI

PRætereaabilitas quædam Moralis ad sponsalia requiritur. Matrimonium inter omnes contrahi non posse agnoverunt gentiles, quod etiam Christiani communiter admiserunt. Et inter quos non conceditur matrimonium, inter hos irrita sunt sponsalia. Fundamentum vero ejuscemodi limitationis proprium determinare non adeo est expeditum. Qui ad Jus Naturale recurrunt, neque eidem vestigio insistant. Alii ad Reverentiam sanguinis provocant; sed

num illa pectori humano sit insita, & quem cum statu rationali nexum habeat, difficilius probatur. Si filio non liceret matrem uxorem ducere, quia tum dignitas mariti cum filiali reverentia collideretur, eo tutius pater filiam acciperet conjugem, quum hoc modo & sua auctoritas & ejus obsequium duplici vinculo firmaretur. Quidam amicitias per affinitates diffundendas esse urgent; verum neque illis prorsum est affirmare, num hunc ubique sortiantur effectum. Experientia quippe docet litigia de hereditate cum illis haud raro esse conjuncta. Quod si hoc amplecteremur principium, ultra gradus tamen affinitatis extendi non posset, cum aliorum juxta ratio quaeratur. Nonnulli dicunt licentiam connubiorum certos intra limites concludendam esse, ne familiae mutuis nexibus implicatae nimiam potentiam adquirent. At vel hoc obice remoto, pauciorum amor ad sanguine proximos inclinaret, quam ut inde societati communi immineret periculum. Quid? quod hoc pacto nobilioribus familiis consuleretur, quibus conservandis durio-

ra multi remedia excogitarunt. Plus ponderis habere videtur, quod si fratres inter & sorores connubia permitterentur, liberior inter hos conversatio ad illicitos amores aperiret fenestram. Sed si alia non subesset ratio, nec de futuri forent modi, quibus hoc malum occupari posset, nisi connubia inter illos absolute prohiberentur. Christianus Thomafius se hunc nodum solvisse opinatur, ubi solum invenit principium decori. Ex hoc enim natura cognito, gradus prohibitos sufficienter demonstrari contendit; ejus auctoritatem & Icti & Philosophi non pauci postmodum sunt secuti. Fatemur quod hoc compendio multæ difficultates evitarentur, modo firmo id niteretur fundamento. Verum num detur decorum naturale adhuc sub judice lis est. At hanc controversiam nostram non facimus. Sit aliquod Naturale descremen inter decorum & indecorum; sed quam hoc admittit relationem ad gradus prohibitos? Quid inqva matrimonia, inter gradus hõce contracta, continerent, quod decoro quocunque modo accepto adversaretur? Hoc itaqve principium

est petitio principii, neque ex statu rationali demonstrabitur unquam. Ex dictis constat eos admodum vacillare, qui gradus prohibitos ex jure Naturali eruere conantur. Quia autem affirmare concubia in istis gradibus Justitiæ Naturali non repugnare. Si enim ita scires haberet, Deus certe non unum duntaxat hominum par condidisset, adeoque in causa fuisset, cur totum genus humanum ex concubitu natura illicito suam duceret originem. Lex Naturæ est immutabilis, quam ipse ejus Auditor neutiqvam infringit. Recurrendum itaque hic est, ad jus aliquod Divinum Positivum. Leges, quæ extrant Lev. XLIX. non pertinent ad solum populum Judaicum; sed universum genus humanum obstringunt. Patet hoc ex v. 24. ubi verba sic habent: *Ne polluite vos omnibus his; quia omnibus his polluta sunt gentes, quas ego sum ejiciecturus coram vobis.* Ob transgressionem legum Populo Israëlítico latarum gentes puniri non potuerunt. Nec legimus usquam Deum ab illis exegisse observantiam Juris forensis Hebræorum. Restringunt nonnulli hæc

hæc verba, ad peccata v. 22. & 23. prohibita. Sed ista interpretatio manifestam infert vim textui sacro. Quamvis itaque tempus & modum promulgationis harum Legum sacræ literæ non tradant, veritas tamen rei ideo non est neganda. Sed dicas Patres v. g. Abrahamum & Jacobum matrimonia contraxisse his legibus adversa, quod tamen a Deo reprehensum non commemoratur. Respondemus: Quemadmodum leges illæ fuerunt positivæ; ita Deus circa illas dispensare potuit salva sua justitia; quod factum fuisse credibile est, licet id in sacra historia non sit expressum. Neque enim omnia Divina commercia cum sanctis ibi exponuntur. De cetero cum sanctorum virtutes æmulari non valeamus, ad nexos eorum seu exempla frustra provocamus. Disquirunt etiam, tantumne vetitum sit conjugium inter personas Levit. XIII. enumeratas, an hæc prohibitio ad similes quoque gradus extendatur. Posterius multi ex Theologis & Iuris defendunt. Argumentum præcipuum desumunt ex v. 6. asserentes ibi generalem tradi regulam, sub qua
com-

comprehenduntur casus in sequentibus non expressi, ex illa tamen ob identitatem rationis intelligendi, Qui contrarium propugnant, urgent Jure Naturali licitum esse contrahere matrimonium cum qualibet femina; quod Jus Positivum hic sancit meras esse exceptiones; juxta autem constare, quod quidquid a regula specificè exceptum non sit, sub illa contineatur. Nec vident, cur si interpretatio extensiva locum haberet, iidem gradus h. cap. v. 12. 13. 14. prohibeantur, eademque prohibitio cap. XX. v. 19. repetatur. Addunt neque in veteri, neque in novo Testamento occurrere exemplum computationis secundum gradus factæ. Et hæc tenet sententia Lutheri, *Tom. II. Oper. Germ. Jenens.* ubi Fol. 252. sic scribit, Gott rechnet nicht nach den Gliedern / wie die Juristen thun / sondern zellet strack die Personen. Sed hic judicium suspendimus, venerantes monitum Lutheri, eod. *Opere* pag. 257. Der Eyschaft halber und glieder der freundschaft / wäre mein rath / man liese es bey weltlichen rechten bleiben. Atque ad hoc nos obligat Jus Divinum, in omnibus,
 quæ

quæ a Deo interdicta non sunt, Magistratui obsequendum esse injungens. Ex hisce jam sequitur, si valida sint sponsalia, cavendum esse ab illis gradibus, de quibus in lege Mosai- ca præceptum extat prohibitivum, & qui ex quorundam opinione huc referuntur, saltem non permittuntur ab imperio civili.

§. VII.

Veniamus jam ad id, quod caput rei est, consensum nempe in federe sponsalicio considerandum. Hic omnium pactorum essentiam constituit, in sponsalibus eo sanctius observandus, quo ille majoris est ponderis contractus. Quum autem consensus manifestari non possit, nisi per signa externa; hæc ex circumstantiis probe sunt examinanda, an ex deliberatione adhibita fuerint ad verum animi propositum indicandum. Non itaque licet insidiosè captare verborum formulas, quas incitante subitanei amoris impetu linguæ lubricum profudit. Verba honoris (quæ vulgo complementa dicuntur) a seria voluntatis declaratione discernere oportet. Literæ amatorix earumque
flo.

fioculi hyperbolici inter ineptias referantur. U-
 sus annuli circa sponsalia vetustissimus est, &
 plerumque habetur pro certo contractus hujus
 plene initi documento. Argumentum vero in-
 de tantum si valeat, dispiciendum est, an tra-
 ctatus antecesserit, & an in eum finem an-
 nulus datus fuerit & acceptus, ut sit pronu-
 bus; circa quoque æstimandum morum variis in
 locis receptorum consideratio plurimum adfert
 momenti. Nec dubium, quin surdi quoque &
 muti sponsalium fedus percutere queant, ubi
 vel nutu vel alio gestu aut scripto cogitationes
 aperiant. Atque si Jus Naturæ spectemus, per-
 inde tuerit, siue verbis, siue scriptura, siue quo-
 cunque indicio vera ac indubia animi senten-
 tia proferatur.

§. VIII.

AB externis signis consensus ceu phænome-
 nis quibusdam ad interna ejus requisi-
 ta progrediamur. Si quis vere consensisse æsti-
 metur, spontaneam voluntatis inclinationem ad-
 fuisse oportuit. Accidit equidem haud raro, ut
 variae cupiditates animum dimoveant ab eo,

C

quod

quod ratio probavit; sponte tamen homo exorbitantes potius impetus, quam rationis consilia sequitur. Et qui ex hoc principio erravit, habet quod sibi imputet, neque ideo minus firmum erit negotium contractum. Quod si ejuscemodi valeret exceptio, nunquam deforet pretextus, quibuscunque contractibus irritandis. Circumstantiæ tamen, ut ante monuimus, diligenter sunt ponderandæ, ne ex levissimis signorum umbris inferamus consensum, qui serius erat nunquam. Vim autem & coactionem, hic intelligimus externam h. e. talem, quæ ab alio proficiscitur, qui periculo vitæ, membrorum, bonæ existimationis, vel alio malo præsentato, aliquem compellit ad id promittendū, a quo animo abhorret, & quod nunquam promissurus fuisset, si iste abfuisset metus. Non desunt, qui existiment talem promissionem in se validam esse, quamvis ex æquitate rescindi possit. Hanc adferunt rationem, quod ejuscemodi in casu etiam adsit consensus, licet conditionarius i. e. quod metu remisso non consentiretur. Sed hæc mera est illusio. Verus namque con-

sen-

sensus æstimandus est serua ex animi probatione, quam explicare debent indicia externa. Ubi quis metu stimulante præ se fert, quod animo detestatur, non consentit sed simulat consensum. Unde in pari culpa versatur, qui honestæ feminae nuptiis ideo potiretur, quod hanc ad illas pollicendum vi adegit, ac si manifesta violentia ejus pudicitiam expugnasset, quo nihil justitiæ magis esse potest contrarium. Frustra igitur ad solam æquitatem confugimus, cum justiciæ principia sufficiant. Num vero quisquam jus habet alios ad vitam conjugalem cogendi? De imperio civili quid sentiendum sit primum dispiciamus. Apud Romanos coelibatus opposita erat *Lex Papia Poppæa de connubiis*; quam revocavit Augustus commemorante, *Tacito Lib. Annal. III*; abrogavit vero Constantinus ceu narrat *Sozomenus Hist. Eccles. Libr. I. Lycurgus* qui adduci non possent, ut acciperent uxores, illis hanc definiuit pœnam, quod a spectandis quibusdam certaminibus arcerentur, ac hyeme juberentur a Magistratu nudi in orbem circumire forum, atque inter circummeundam cantare car-

*men quoddam in se compositum. Plutarchus in Lycurgo cap. 26. Nec delunt aliarum Gentium instituta, quæ ab hac non præcul abulerint severitate. Non tamen facile invenias exemplum, quod a Magistratu cives absolute coacti fuerint ad conjugium, sed ejuscemodi incommoda cœlibatui proponebantur, ut vitam sociam potius eligerent, quam illa sustinerent. Nihilominus hic etiam erat coactio. Nam si illæ abfuissent castigationes; multi in cœlibatu permansissent, qui jam in sinum uxorium ceu asylum quoddam se receperunt. Sapientissimus universi Auctor illos ad sui simile generandum stimulos indidit naturæ humanæ, ut subsidium Legislationis Civilis hic parum desideretur. Pauci enim sunt, qui conditione honesta oblata hisce vinculis implicari nolint, si quidem vitio naturali non laboraverint, & conscientiæ habuerint curam. Sed tum circa præfens negotium suo recte fungitur officio *Legislatoria Potestas*, ubi licentiam stuprorum coercet. Et quod id Romæ ac Lacedæmone, ut oportuerat observatum non erat, inde leges i-
fias*

stas ineptas prognatas fuisse arbitramur. Ad conubia non sola corporum communio satis est; animorum conjunctio præcedere debet & comitari. Hanc vero nullæ leges efficere valebunt. Et quomodo locum habebit, ubi quis ideo tantum ingratum thalamum conscendit, ut infamiam & alia damna evitet? Nec male mulier illa Panegyres apud Plautum pronunciat: *Stultitia est, canes invitos venatum ducere. Hostis est uxor, qua invita ad virum datur.* A Magistratu progrediamur ad Parentes, illorum expensum potestatem circa liberorum sponsalia. Etiam hic largi admodum erant Romani. Filii quidem familias inviti non despondebantur; filiarum autem longe deterior erat conditio. Immo filiarum nuptiæ ante pactæ testamentariis tabulis interebantur. Semper etenim valebat præsumptio, quod femine contra propria comoda laborarent, h. e. sibi prospicere non possent. Hoc injussum fuisse evidentiissimum est. Urgemus ante dicta, abfuisse consentum, qui ipsam pactorum essentiam ingreditur. Præterea jura Parentum in liberos æstimari debent ex
 fini-

finibus suis, qui sunt honesta educatio, & procuratio illorum, quæ pertinent ad liberorum felicitatem. Verum ab hoc scopo longe deflueret licentia invitos & reluctantes ad connubia compellendi, qua salus illorum in maximum adduceretur discrimen. Atque id tam de illo intelligendum est casu, quum ad vitam conjugalem cogitur, qui cœlebs vivere vellet, quam de hoc, ubi persona a conjugio quidem non aliena jungitur illi, a cujus abhorret societate. Quando autem vera adsit coactio vel non, ex ratione personarum, earumque ætate, sexu, aliisque circumstantiis est dijudicandum. Neque persuasiones crebræ, bona intentione sine minis & acerbitate factæ veniunt in censum. Quod si sponsalia per metum primum inita fuerint, sed personæ coactæ approbationem seriâ verbis & facto ipso postmodum declararint, neque exinde admittitur exceptio metus.

§. IX.

A Nimadvertunt homines vim & coactionem plerumque parum valere ad vinculum connubiale firmandum. Unde quod cogendo non

non possunt, fallendo nonnunquam efficere conantur. Dolos igitur ceu retia obijciunt incautis. Sic Pauper divitem se jactat, homo infimæ sortis nobilitatem simulat, & prostibulum vile mentitur pudicitiam, ut optatis amoribus potiantur. Omnis autem consensus hoc præsupponit, quod res talis sit, qualis proponitur & habetur; qua conditio cessante, neque ab initio ullus existit consensus. Distinguunt inrer substantialia & accidentalia sponsaliorum, affirmantes dolum circa illa non hæc negotium irritare; verum istam distinctionem non agnoscimus. Nam sæpe ita respicitur ad accidentalia ut sine illis consensus non fuisset. Si femina novisset ignobilem esse, qui genus deprecatur, illi nuptias petenti statim dedisset repulsam. Nec justitia admittit, ut quis fructum percipiat malitiæ suæ, sive circa substantialia sive accidentalia versetur. In aliis contractibus non quilibet dolus negotium solvit, sed qui alterum decipit, tenetur ad id quod interest. Ast hic fallacia ejuscemodi haud raro complectitur momenta, quæ restitui nequeunt. Saltem u-

bi

bi altera pars in ipso exordio se deceptam fuisse intelligit, vix ac ne vix quidem inde locus daretur confidentiæ illi, quæ societatis conjugalis est anima; sed maneret semper hæc radix, unde discordiæ & plurima mala prognerentur. Neq; magnopere inquirendum esse existimo, an dolus facile detegi potuerit, modo iusta diligentia adhibita fuisset. Quod si vel nimia fuisset credulitas alterius, nihilominus favor erit pro innocentia. Verum si post initum contractum aliquis interveniret dolus, forte ut alter in proposito magis confirmetur, hic vix attenditur, modo non ejus ratio habebatur, quum fedus sponsalium percuteretur. Insultum autem foret si quis ob dolum proprium sponsalia vellet solvere. Nemo enim in facto suo iniusto fundamentum exceptionis querere potest. Ast si tertius sine collusionem cum altera parte dolum interposuit, num id pactum sponsalium vitiabit? Sententiam negantem amplectitur *Samuel Strykius Fil. Magni nominis lctus de dissensu sponsalio.* Section. II. §. 16. hac inductus ratione, quod dolus tum duntaxat ir-

ritum constituat negotium, ubi proficiscitur ab eo, cum quo contrahitur, ne ei dolus suus proffit. Verum ante diximus consensum esse nullum, quum suspiciam exstat conditio, qua nititur. Et ubi hæc non datur, ibi neque alteri jus nascitur, quod in illa tantum fundatur.

§. X.

Nihil autem consensui tam contrarium est ac error, ex communi regula latorum. Sed in quantum hic sponsalibus validum objiciat impedimentum, non adeo facile est determinatum. Quomodo enim conjugium est maximi momenti negotium; ita nec ad illud, temerario impetu properandum. Quare omnia prius exquirere oportet, quæ & mores & statum alicujus concernunt, quam fides connubialis eidem promittatur. Unde qui hoc negligit, ipse est in culpa, quod erravit, adeoque si quid mali inde evenerit, id ceu justa negligentiae poena sustinendum esse videtur. Propterea, si quilibet error causa foret legitima solvendi sponsalia, quis a pacto hoc resilire cupiens non

praesentem haberet colorem, quem perfidiae inducere posset? Contra vero, si error hic nunquam attenderetur, infelicissima saepe existerent connubia. Et, ut mala quantum fieri potest praevenganantur, reipublicae interest quam maxime. Recurrendum itaque est ad fundamentum ante locatum, & videndum, an verus unquam existerit consensus nec ne. Si illud ipsum circa quod erratum tanti sit, ut constet, quod si altera pars id exploratum habuisset, nunquam consensura fuisset, nullitas consensus manifesta evadit. Sed quomodo explorabitur, an qui hac utitur exceptione, ubi pactum sponsalium inibat, revera ignoraverit, quod se ignorasse jam contendit, & an error iste non sit praetextus, sed vera causa, cur ab obligatione istius contractus velit liberari? Respondetur: Id saepe ex circumstantiis liquido cognosci potest. E. g. si, qui de errore suo conqueritur est vir honestus, & id circa quod errorem commissum fuisse dicit, grave admodum, facile colligitur non fictam aliquam causam proferri. Verum si res adeo plana non

fue-

fuerit, rationes tamen semiplenæ se obtulerint, ut in aliis ejuscemodi casibus fieri solet, juramentum suppletorium in subsidium vocandum. Hæc autem sunt momenta quæ consensui sponsalicio præcipue adversantur. I. mo, si mores personæ desponsatæ corruptissimi sunt, quæ probitatem simulaverat, adeoque meliora de se sperantem fefellit. II. do, si eadem, crimen commiserat, quod vel horrorem excitat, ut homicidium, vel infamiam inurit, ut furtum &c. De stupro eo minus est dubium, quod si etiam post initum matrimonium innotuerit, id ante admissum fuisse, hoc justa divortii causa habeatur. III. tio, Ubi sacra diversa seclatur is, quem eandem profiteri religionem ante crederat. Si non prius, saltem circa educationem liberorum hinc dissidia existere solent. IV, errorem conditionis inter causas repudii referunt Canonistæ; quia si alter hujus gnarus fuisset, nunquam sponsalia contraxisset. *Vid. Stryk. de diss. desponsat. XXXV.* Ob hanc tamen ignorantiam repudium difficilius conceditur. *Conf. idem §. XXX.* Dicitis inligne pondus accedit ex

eo, quod errorem ab altera parte, in casibus jam enumeratis, dolus alterius ut plurimum committetur. Nemo quidem ad hoc obligatur, ut quæ ad se pertinent, omnibus exprimat; Verum in negotio connubiali, reticentia cuiusdam alii fraudi esse non debet. In contractu emtionis & venditionis, non minus vitia quam virtutes rei indicari oportet. Quomodo autem ille a dolo erit immunis, qui omni studio hoc agit, ut in aliis vel excitet vel confirmet opinionem falsam, quam veram cognoscere illis, quam maxime est necessarium? Ponderanda admodum sunt, quæ profert Lutherus *Lib. von Ehesachen/ Tom. 6. Wirtch. fol. 269.* Wann ein man solchen mangel hernach an seiner Braut findet / das er sie nicht genommen hätte / wo er's zuvor hätte gewußt; sol er ja billig frey seyn/ sie zu lassen / den er hat sie mit solchen zusatz nie bewilliget zu nehmen.

§. XI.

Probavimus antea Parentibus Jus non competere, quo vel liberos coelibatum eligentes ad vitam Conjugalem compellere, vel etiam

iam si matrimonium inire voluerint, huic aut illi personæ contra voluntatem illorum jungere possint; jam inquiramus, an liberis concedatur, aut infans parentibus, aut illis contranitentibus, connubium aliis polliceri. Secundum jus Romanum solius patris consensus necessarius erat. Patres enim Romani in totam familiam, despoticum quoddam imperium habebant. Mortuo tamen Patre, circa filias elocandas aliquo jure matres gaudebant. Jus Canonicum utriusque Parentis consensum circa sponsalia requirit. Hoc etiam convenit cum jure naturali, cujus intra limites nobis est subsistendum. Fundamentam potestatis patriæ antea constituimus liberorum educationem & curam felicitatis illorum, quæ sine controversia non ad Patrem solum, sed juxta ad Matrem quoque pertinet. Posito autem quod parentes Liberis prospicere debeant, sequitur tantam illis competere potestatem, quanta ad hoc opus est. Sed nihil magis, vel secunda vel adversa liberis adferre potest, quam conjugium, prout bene vel secus contractum fuerit. Ergo sponsalia ceu pacta de futu-

ro matrimonio, Parentum consensum exigunt & approbationem. Huc accedit quod per matrimonium externæ quædam personæ in familiam inferuntur. Parentum vero interest ne familia aliquo dedecore adficiatur; quod tum fieri potest, ubi connubia ineuntur cum Personis vel inhonestis vel imparis omnino conditionis; Hoc igitur ut preveniatur eorum circa sponsalia consensus requiritur. Hic tamen observandum est, an liberi in Parentum familia vivant, an vero ex illa sint egressi, si enim sui juris facti fuerint, & vel in muneribus publicis, vel administratione œconomica prudentiam probaverint, circa contentum sponsalium largior illis competit decernendi facultas. Atque etiam, si liberi intellexerint Parentes sine justa ratione honestis suis desideriis resistere, openi iudicis implorare possunt, cuius est, causam cognita, ut in ceteris, ita hic quoque sententiam iustitiæ & æquitati congruam ferre.

§. XII.

Quia sponsalia æque ac cetera pacta sub certis conditionibus iniiri possunt, nullum est

est dubium. Hæ pro varia indole dispeſcuntur in necessarias & contingentes, possibiles & impossibiles, honestas & turpes. Spontalia iis conditionibus contracta, quæ non possunt non fieri, a paris non aliter differunt, quam ratione executionis, quæ suspenditur, donec conditio fuerit impleta; Pura quippe hic nascitur obligatio. Quod si rem attentius consideremus, quæ necessario sunt futura, inter conditiones necessarias non referuntur. Nam hæ aliquid contingens in se continere debent. Neque minus valide spontalia federa sanciuntur sub conditionibus contingentibus possibilibus & honestis. Etsi enim conditione pendente nulla adit obligatio ad matrimonium ineundum, quæ hac deficiente nihil promissum censetur; ab expectatione tamen eventus conditionalis nunquam recedere licet, quo præſente, obligatio ad contrahendum matrimonium pura est atque perfecta. Matrimonia vero sub conditionibus impossibilibus promissa, irrita sunt & invalida. Patet hoc ex iis, quæ de consensu antea diximus. Quomodo ad hoc valide consenti-

re

re possum, quod significavi me velle sub ejusmodi conditione, quæ nunquam existere potest: e.g. si talis fuerit conditio: Eris mihi sponsus, si mare exhaueris. Hæc idem valet ac si dictum fuisset: Quemadmodum fieri nequit ut mare exhaueris; ita mihi sententia stat, te nunquam conjugem accipere. Neque conditiones, quæ Legi Naturali, Positivæ Divinæ, vel Civili contrariantur, ullam producunt obligationem. Nam omnis obligatio vim habet a lege; quare, quod cum illa pugnat, robur inde accipere nequit. Neque admittenda est distinctio inter conditiones, quæ essentiam matrimonii destruant, e. g. eris mihi uxor, si lenocinium exercere volueris; vel quæ cum illa consistere possunt, e. g. Ducam te uxorem si furum feceris. Ambæ enim sunt illicitæ, ideoque habentur pro nullis. Quamvis sponsalia conditionata quoad valorem obligationis parum aut nihil cedant puris; interim tamen negandum non est, quin mora eventus conditionalis desiderium sæpe excitet a pacto recedendi, idque præcipue apud homines ventosos. Præterea ce-
tera

ceteras molestias, quas quædam conditionum genera secum habent conjunctas. Ideo vero eorum sententiam non probamus, qui sibi persuadent amorem sincerum cum conditionibus vitæ commodioris agendæ causa sponsalibus adjectis consistere non posse.

§ XIII.

EX dictis patet, qui in puerili ætate adhuc sunt constituti sponsalia inire non posse. Non dum enim illa judicandi facultate pollent, quam consensus sponsalitus postulat. Hinc quæ inter impuberes intercedunt ^{u. n.} conditiones, promissiones tantum sunt de futuris sponsalibus, cum illa conditione connexæ, si ubi ad justam ætatem pervenerint in eadem persistenter sententia. Si vero alter fuerit annis maturus, huic fidem liberare incumbit; ab altera parte negotium in dubio hæret, donec præsentem pubertate vel consensum vel dissentium declaratione valida indicare possit. Ubi vero Parentes consenserunt, quantum in ipsis est, id promovere debent, ut filius vel filia in proposito perseverent. Hi enim pro sua parte plene consentire

E

potus

potuerunt; impedimentum quippe ætatis in liberis ad hos non pertinet. Ex pleno autem consensu valida exoritur obligatio, ad omne moraliter possibile hic extendenda. Atque ubi leges civiles sanciant invalida esse impuberum sponsalia; hoc ita est intelligendum, quod ipsi puberes facti, sententiam mutare queant. Inde tamen Jus tertio haud quaquam existit, contra fidem stipulatam agendi. Id enim dolus est, qui in legibus frustra patrocinium quærit. Plura, quæ circa præsens argumentum dicere constituimus, in futuram differre occasionem, inopinato cogimur. Hæc itaque Benevole Lector vale, & ausibus innoxiiis fave.

S. D. G.

Corrigenda.

Pag. 3. l. 8. lege bona a se vita functis relicta pag. 5. l. 6. leg. qui, ibidem lin. 15. leg. cev. v. 7. linea penultima lege Pharisæis. p. 8. l. 8. leg. v. 7. p. 13. l. 19. lege. ejecturus, p. 15. l. 2. leg. identitatem,

